

Τα χρυσά έπη του Πυθαγόρα

Τό Αρχαίο κείμενο & η Μετάφραση

Αθανάτους μὲν πρῶτα θεούς, νόμῳ ὡς διάκεινται, τίμα καὶ σέβου ὄρκον. ἔπειθ' ἦρωας ἀγαυούς τούς τε καταχθονίους σέβει δαίμονας ἔννομα ῥέζων σούς τε γονεῖς τίμα τούς τ' ἄγχιστ' ἐγγεγαῶτας. τῶν δ' ἄλλων ἀρετῆι ποιεῦ φίλον ὅστις ἄριστος.

Να τιμᾶς πρώτα, τους αθάνατους θεούς, ὅπως ορίζει ο νόμος,
και να σέβεσαι τον ὄρκο [κι] ἔπειτα, τους ἔνδοξους ἦρωες,
και να σέβεσαι τους καταχθόνιους δαίμονες¹, κάνοντας τα νόμιμα,
και να τιμᾶς τους γονεῖς [σου] και τους κοντινότερους συγγενεῖς [σου],
ἀπό τους ἄλλους δε, να κάνεις φίλο, ὅποιον εἶναι ἄριστος στην ἀρετή.

Πραέσι δ' εἶκε λόγιοις ἔργοισι τ' ἐπωφελίμοισι. μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἀμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς, ὄφρα δύνῃ· δύναμις γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει.

Να προτιμᾶς τα λόγια της πραότητας και τα ἔργα τα ἐπωφελή.
Ούτε να εχθρεύεσαι τον φίλο σου ἔνεκα μικρῆς ἀστοχίας,
εφόσον μπορείς, διότι η δύναμη κοντά στην ἀνάγκη κατοικεῖ.

Ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι, κρατεῖν δ' εἰθίζεο τῶνδε· γαστρὸς μὲν πρῶτιστα καὶ ὕπνου λαγνείης τε καὶ θυμοῦ. πρήξις δ' αἰσχρόν ποτε μήτε μετ' ἄλλου μήτ' ἰδίηι· πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σαυτὸν.

Αυτά μὲν, ἔτσι να τα ξέρεις. Να συνηθίσεις δε, να κυριαρχεῖς στα παρακάτω:
Πρώτα, στο στομάχι και στον ὕπνο,
και στη λαγνεία και στο θυμό.

Ποτέ δε, να μην πράξεις κάτι που να σε κάνει να ντραπείς, ούτε με ἄλλον,
οὔτε μόνος σου, περισσότερο ἀπ' ὅλους δε, να ντρέπεσαι τον εαυτό σου.

Εἶτα δικαιοσύνην ἀσκεῖν ἔργῳ τε λόγῳ τε, μηδ' ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἔθιζε, ἀλλὰ γνῶθι μὲν, ὡς θανέειν πέπρωται ἅπασιν, χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλοτ' ὀλεσθαι.

Ἐπειτα, να ασκεῖς την δικαιοσύνη με τα ἔργα και με τα λόγια,
οὔτε να συνηθίζεις να εἶσαι ἀσυλλόγιστος για τίποτε,
ἀλλά να γνωρίζεις μὲν, ὅτι εἶναι πεπρωμένο ὅλοι να πεθάνουν,
τα χρήματα δε, ἄλλοτε [της μοίρας] ἀρέσει να τ' ἀποκτάς, ἄλλοτε να τα χάνεις.

ὅσσα δὲ δαιμονίαισι τύχαις βροτοὶ ἄλγε' ἔχουσιν, ἣν ἂν μοῖραν ἔχης, ταύτην φέρε μὴδ' ἀγανάκτει. ἰᾶσθαι δὲ πρέπει καθ' ὅσον δύννη, ὧδε δὲ φράζευ· οὐ πάνυ τοῖς ἀγαθοῖς τούτων πολὺ Μοῖρα δίδωσιν.

Ὅσα δε, βάσανα ἔχουν οι θνητοί, από δαιμονιακή² τύχη, ὅποιο μερίδιο τυχόν ἔχεις [από τα βάσανα], να το υποφέρεις χωρὶς να αγανακτεῖς, ἀλλὰ πρέπει, ὅσα μπορεῖς να τα θεραπεύεις. Τούτο δε σκέψου: δεν δίνει η μοῖρα στους αγαθοὺς το μεγαλύτερο μερίδιο απ' αυτά.

Πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι δειλοὶ τε καὶ ἐσθλοὶ προσπίπτουσ', ὧν μὴτ' ἐκπλήσσειο μὴτ' ἄρ' ἐάσης εἶργεσθαι σαυτὸν. ψευδὸς δ' ἦν πέρ τι λέγεται, πράως εἶχ'. ὁ δέ τοι ἐρέω, ἐπὶ παντὶ τελείσθω· μηδεὶς μὴτε λόγῳ σε παρείπηι μὴτε τι ἔργῳ πρῆξαι μὴδ' εἰπεῖν, ὅ τί τοι μὴ βέλτερον ἔστιν.

Στους ανθρώπους δε, φτάνουν πολλά λόγια, και ευγενικά και ανάξια, για τα οποία να μην επιτρέπεις στον εαυτό σου, ούτε να εκπλήσσειται, ούτε να τα απορρίπτει. Αν δε ψέματα για κάτι λέγεται, να είσαι πράος. Ὅ,τι δε, θα σου πω, να το κάνεις πάντοτε: κανείς να μην σε πείθει, ούτε με λόγια, ούτε με κάποιο ἔργο, να πράξεις ἢ να πεις, ὅ,τι δεν εἶναι καλύτερο για σένα.

Βουλευού δε πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται· δειλοῦ τοι πράσσειν τε λέγειν τ' ἀνόητα πρὸς ἀνδρός. ἀλλὰ τὰδ' ἐκτελέειν, ἃ σε μὴ μετέπειτ' ἀνιήσει. πρᾶσσε δε μὴδὲ ἐν ὧν μὴ ἐπίστασαι, ἀλλὰ διδάσκει ὅσα χρεῶν, καὶ τερπνότατον βίον ὧδε διάξεις.

Να σκέπτεσαι δε, πριν από κάθε σου ἔργο, για να μη κάνεις ἀνόητα [πράγματα], ο ἀνθρωπος που κάνει και λέει ἀνόητα, ἀνάξιος χαρακτηρίζεται, ἀλλ' εκείνα να εκτελείς, για τα οποία δεν θα μετανιώσεις μετέπειτα.

Να μην κάνεις τίποτε, από 'κείνα που δεν ξέρεις, ἀλλὰ να διδάσκεσαι σε ὅσα υπολείπεσαι και με τον τρόπο αὐτὸν, θα ζήσεις την πιο ευχάριστη ζωὴ.

Οὐ δ' ὑγείας τῆς περὶ σῶμ' ἀμέλειαν ἔχειν χρή, ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον καὶ σίτου γυμνασίων τε ποιῆσθαι. μέτρον δε λέγω τόδ', ὃ μὴ σ' ἀνιήσει. εἰθίζου δε δίαιταν ἔχειν καθάρειον ἄθρυπτον καὶ πεφύλαξο τοιαῦτα ποιεῖν, ὅποσα φθόνον ἴσχει. μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν ὅποια καλῶν ἀδαήμων μὴδ' ἀνελεύθερος ἴσθι. μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον. πρᾶσσε δε ταῦθ', ἃ σε μὴ βλάψει, λόγισαι δε πρὸ ἔργου.

Δεν πρέπει ἀκόμη, να αμελείς την υγεία του σώματος [σου], ἀλλὰ, με μέτρο, να πίνεις, να τρως και να γυμνάζεσαι, ως μέτρο δε λέω εκείνο, για το οποίο δεν θα μετανιώσεις.

Να συνηθίζεις δε, να έχεις καθαρή, λιτή διατροφή, και να φυλάγεις από το να διατρέφεις έτσι, που να προκαλείς τον φθόνο, ούτε να σπαταλάς άκαιρα τα καλά, όπως οι αδαείς, μήτε να στερείσαι, γιατί, το άριστο είναι, το μέτρο σε όλα. Κάνε δε, εκείνα που δεν θα σε βλάψουν και να σκέπτεσαι πριν πράξεις.

Μή δ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι, πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρίς ἕκαστον ἐπελθεῖν· «πῆι παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;» ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου ἐπέξιθι καὶ μετέπειτα δειλὰ μὲν ἐκπρήξας ἐπιπλήσσο, χρηστὰ δὲ τέρπευ.

Μήτε να επιτρέπεις τον απαλό ύπνο στα μάτια σου, πριν εξετάσεις τρεις φορές τις ημερήσιες πράξεις [σου]: «Που ξέφυγα; Τι έκανα; Τι απ' ό,τι έπρεπε δεν ολοκλήρωσα;» αρχίζοντας δε από το πρώτο να επεκτείνεις στα μετέπειτα, για τα ανάξια μεν που έπραξες να επιπλήτεις τον εαυτό σου και για τα χρηστά να ευχαριστιέσαι.

Ταῦτα πόνει, ταῦτ' ἐκμελέτα, τούτων χρῆ ἐρᾶν σε· ταῦτά σε τῆς θείης Ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσει ναὶ μὰ τὸν ἀμετέροι ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν, παγὰν ἀνάου φύσεως. ἀλλ' ἔρχευ ἐπ' ἔργον θεοῖσιν ἐπευξάμενος τελέσαι.

Τούτων δὲ κρατήσας γνώσει ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων σύστασιν, ἧι τε ἕκαστα διέρχεται, ἧι τε κρατεῖται, γνώσει δ', ἧ θέμις ἐστί, φύσιν περὶ παντὸς ὁμοίην, ὥστε σε μήτε ἄελπτ' ἐλπίζειν μήτε τι λήθειν. γνώσει δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πῆματ' ἔχονταστλήμονας, οἳτ' ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὔτ' ἐσορῶσιν οὔτε κλύουσι, λύσιν δὲ κακῶν παῦροι συνιασιν. Τοίη μοῖρ' αὐτῶν βλάπτει φρένας· ὡς δὲ κύλινδροι ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φέρονται ἀπείρονα πῆματ' ἔχοντες. λυγρὰ γὰρ συνοπαδὸς Ἔρις βλάπτουσα λέληθεν σύμφυτος, ἦν οὐ δεῖ προάγειν, εἶκοντα δὲ φεύγειν.

Αυτά να προσπαθείς, αυτά να μελετάς, αυτά πρέπει ν' αγαπάς, αυτά θα σε βάλουν στα ίχνη της θείας αρετής.

Ναι, Μα τον παραδώσαντα στην ψυχή μας την Τετρακτύ! την πηγή της αέναης φύσης!

Αρχίζε λοιπόν, προσευχόμενος στους Θεούς, για να ολοκληρώνεις τις πράξεις σου. Και εφόσον τα τηρείς αυτά:

- Θα γνωρίσεις την σύσταση των αθανάτων θεών και των θνητών ανθρώπων, κι αν το κάθε τι παρέρχεται, και διατηρείται.
- Θα γνωρίσεις δε, αν η Θέμις το θέλει [αν το δικαιούσαι], ότι η φύση είναι παντού η ίδια, ὥστε μήτε τ' ανέλπιστα να ελπίζεις, μήτε κάτι να σου ξεφύγει.

- Θα γνωρίσεις ακόμη, ταλαίπωρους ανθρώπους, από συμφορές που ίδιοι προκάλεσαν, οι οποίοι, ενώ τα αγαθά βρίσκονται κοντά τους, ούτε τα βλέπουν, ούτε τ' ακούν, λίγοι δε, γνωρίζουν πώς να λύσουν τα κακά. Η μοίρα δε αυτή τους συσκοτίζει το μυαλό. Σαν κύλινδροι δε, περιφέρονται εδώ κι εκεί, μέσα σε ατελείωτες συμφορές, γιατί τους ξεφεύγει ότι, η Έριδα, που τους είναι σύμφυτη, τούς είναι μια ολέθρια συνοδός που τους βλάπτει, και [επομένως] δεν πρέπει να προάγεται, αλλά να αποφεύγεται.

Ζεῦ πάτερ, ἡ πολλῶν κε κακῶν λύσειας ἅπαντας, εἰ πᾶσιν δείξαις, οἴωι τῶι δαίμονι χρωῶνται. ἀλλὰ σὺ θάρσει, ἐπεὶ θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν, οἷς ἱερά προφέρουσα φύσις δείκνυσιν ἕκαστα.

Ζεῦ Πάτερ, μπορείς αναμφίβολα ν' απαλλάξεις όλους από πολλά κακά, εάν δείξεις σε όλους πώς να χρησιμοποιούν τον δαίμονά³ [τους].
Αλλά, να είσαι θαρραλέος, επειδή θείο γένος βρίσκεται μέσα στους θνητούς, στους οποίους η ιερή φύση δείχνει το κάθε τι, εφόσον σου τ' αποκαλύψει.

Ὦν εἶ σοί τι μέτεστι, κρατήσεις ὦν σε κελεύω ἐξακέσας, ψυχὴν δὲ πόνων ἀπὸ τῶνδε σαώσεις. ἀλλ' εἴργου βρωτῶν ὦν εἶπομεν ἔν τε Καθαρμοῖς ἔν τε Λύσει ψυχῆς, κρίνων καὶ φράζευ ἕκαστα ἡνίοχον γνώμην στήσας καθύπερθεν ἀρίστην. ἦν δ' ἀπολείψας σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς, ἕσσειαι ἀθάνατος, θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός.

Τηρώντας αυτά που σε διατάσσω, απαλλάσσοντας δε, την ψυχή [σου] από τους πόνους αυτούς, θα την σώσεις. Αλλά, να απέχεις από τις τροφές, για τις οποίες μιλήσαμε, και για την κάθαρση και για την λύτρωση της ψυχής, κρίνοντας και σκεπτόμενος το κάθε τι, έχοντας ως ηνίοχο την, ως προς την ανωτερότητα, ἀρίστη γνώμη. Όταν δε, εγκαταλείποντας το σώμα, ἔλθῃς στον ελεύθερο αἰθέρα, θα είσαι ἀθάνατος, θεός ἀφθαρτος, ὄχι πια θνητός.

Σημ.

(¹) «τους καταχθόνιους δαίμονες¹»: τους υποχθόνιους θεούς, ή τους αγαπητούς τεθνεώτες διδασκάλους της σχολής κλπ

(²) «δαιμονιακή²»: θεϊκή

(³) «τον δαίμονά³ τους»: ο δαίμων < δαήμων = γνωρίζων, το πνεύμα, το ανώτερο μέσα μας, το θεϊκό, παρβλ. το «δαιμόνιο» του Σωκράτη.